

deres Forpligtelse til det offentlige Skolevæsen; thi Grundloven kræver jo fri Undervisning i Almue-skolen for trængende Forældres Børn, og de Forældre, som have Gvne dertil, maa derfor bidrage deres til, at denne Pligt kan opfyldes; men dette sker ved deres Deltagelse i Udvekslingen af de almindelige kommunale Afgifter til Skolevæsenet, særlig til Lærernes faste Løn og til Skolepengene for de trængende Forældres Børn. Forfaavidt man skulde mene, at de Forældre, der vare saa fattige, at de Intet kunde udrede til Skolevæsenet, heller ikke skulde have Skolepenge udbetalt, naar de selv sørge for deres Børns forsvarende Undervisning enten i en privat Skole eller i Hjemmet, maa vi herimod gjøre gjældende, at vi tværtimod anse det for et væsentligt Fortrin ved Anvendelsen af Skolepengesystemet, at man derved kan gjøre det muligt for den Fattige at faae en noget lignende Frihed ved Valget af en Lærer for sit Barn, som ellers i Reglen kun den mere Velhavende vil besidde, om vi end ikke overse, at Skolepengene alene ikke ville være et tilstrækkeligt Bederlag for den private Undervisning, men at denne desuden kræver yderligere Offre enten af den Fattige selv eller af Andre paa hans Vegne.

Vi se vel, at det kan vare længe, inden den nye Lønningsmaade bliver gennemført i det hele Land, naar den i Reglen kun indføres ved Tjenstledighed i et Embede og endda kun paa Landet; men ligeoverfor noget hidtil saa Uprøvet, have vi netop anset det for en Fordel, at man gif langsom frem, for at man kunde faae Tid til at gjøre Erfaringer, inden man besluttede sig til en fuldstændig Gjennemførelse over det hele Land. Viser det sig, som vi haabe, at den nye Lønningsmaade har store Fortrin fremfor den gamle, og vinder derved den Modstand, den for Tiden møder baade hos Lærere og Andre, kan man da selvfølgelig med større Sikkerhed og Lethed søge den gennemført overalt og det med saadanne Vædringer, som Forholdene have viist kunde være ønskelige eller maaske endog nødvendige. Vi skulde end ikke have Meget imod, hvis man sandt, det burde gjøres afhængigt af Kommunens egen Bestemmelse, om den vilde have et tjenstledigt Embede lønnet som hidtil eller efter den her foreslaaede Lønningsmaade; thi vi holde os overbeviste om, at Kommunerne snart vilde lære at se den sidste Fortrin i Henseende til hele Udviklingen af deres Skolevæsen.

Om Virkningerne af vort Forslag med Hensyn til Skolepengenes Størrelse o. s. fr. ere vi paa Grund af manglende Dplysninger ikke istand til at give paalidelige Forklaringer. Vel antages Udgiften isølge Skateligning for hvert Barn efter de i Vinter indhentede Dplysninger at være i Gjennemsnit $14\frac{1}{2}$ Kr.; men da heri er indbefattet Udgiften til Brænde, Foder, Bygningers og Inventariums Vedligeholdelse, Statter og Af-

gifter, hvilket maa fradrages for at komme til det af os foreslaaede Beløb af Skolepengene, og dette aabenbart maa for hvert Embede udgjøre langt Mere, vistnok over det Dobbelte af det, der maa lægges til for Erstatningen for Offer og bortsolgt Jord, hvilket sidste, især i Sylland, neppe vil blive Meget, kan Skolepengenes Størrelse efter vort Forslag langtfra blive saa stor. Efter de i 1867 satte Reguleringssummer var Gjennemsnitslønnen for et Landsbylærer-Embede 1,068 Kr. Regnes herfra som Gjennemsnitsværdi af Bolig, Jord, Brænde og Foder 500 Kr., som vist er lavt, men hvis Værdi vi intetsteds have fundet angivet, bliver der tilbage 568 Kr., og da der i Gjennemsnit kom henimod 79 skolepligtige Børn paa hver Skole paa Landet, vilde Skolepengene derefter blive for hvert Barn godt 7 Kr. I Vinter angaves de skolepligtige Børns Antal paa Landet til 203,107, og da der i 1877 ialt var 2,938 offentlige Skoler paa Landet, blev Antallet for hver Skole altsaa 69 Børn, og Skolepengene derefter, under Forudsætning af samme Indtægt som i 1869, for hvert Barn godt 8 Kr. Men da Reguleringssummerne fra 1867 jo ere forældede, kunde man ogsaa gaa den Vej, at man tog den anordningsmæssige Løn 6 Fdr. Rug og 35 Fdr. Byg, som efter Kapitelstagerne i Gjennemsnit for 1869 til 1878, henholdsvis 13 Kr. 30 D. og 11 Kr. 75 D., vilde blive 79 Kr. 80 D. og 411 Kr. 25 D. eller tilsammen 491 Kr. Lagdes hertil Skolepenge 69 Kr. og Bederlag for Offer, hvis Størrelse vi heller intetsteds have fundet angivet, men som vel kan sættes til omtrent 100 Kr., blev den hele Sum, der vilde svare til den flydende Løn, 660 Kr. Deltas den med det antagne Børneantal, i Gjennemsnit for hver Skole 69, blev Skolepengene altsaa godt $9\frac{1}{2}$ Kr. Man maa imidlertid erindre, at et saadant Beløb, om det i sig selv var rigtigt, hvad vi, som sagt, ikke tør paastaa, kun er fremkommet ved Gjennemsnitsberegninger og derfor ved de enkelte Embeder og i de enkelte Kommuner kan frembyde meget store Afvigelser.

Vi skulle endnu kun minde om, at Grundlaget for vor Ordning af Lønningsmaaden ikke vil medføre noget forøget Paalæg paa Sognekommunerne, (hvilket derimod i en ikke ringe Grad vil være Tilfældet med det af de Herrer Berg og Christensen fremsatte), og at det til fuld og forhaabentlig rigelig Erstatning for det mulige Tab for Lærerne byder større og, om man vil, hurtigere Alberstillæg end hidtil. Ogsaa i denne Henseende fastholde vi saaledes vor Grundtanke, at der ikke maa lægges nye Byrder paa Sognekommunerne til Skolevæsenet uden med deres Samtykke, og at Staten maa træde til med sin Hjælp for at fremme dets videre Udvikling.

Angaaende en Lærers Ret til at modtage Børn fra andre Distrikter, Udskillelsen af Lærer-